

Jutrzenka

Bądź z serca pozdrowiona ojczysta święta mowo!

2022

**WSZYSTKIEGO NAJLEPSZEGO
W NOWYM ROKU!**

**KRONIKA SPOTKAŃ OPŁATKOWYCH
W OŚRODKACH POLONIJNYCH MOŁDAWII**

s. 4

UNIwersytet Warszawski XXXII WSCHODNIA SZKOŁA LETNIA

WYKŁADY – SEMINARIA – SESJE SPECJALNE – WIZYTY W INSTYTUTACH, ARCHIWACH I BIBLIOTEKACH – OBJAZDY NAUKOWE

1 LIPCA – 21 LIPCA 2022 R.

WYKŁADY I SEMINARIA WSCHODNIEJ SZKOŁY LETNIEJ

- WYKŁADY – profesorowie z Polski i z zagranicy
- SEMINARIA – cztery do wyboru wedle tematyki badań uczestników

DYPLOMY SZKOŁY OTRZYMAŁO DOTĄD PONAD 700 ABSOLWENTÓW Z KILKUDZIESIĘCIU
KRAJÓW EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ, AZJI ŚRODKOWEJ, KAUKAZU

WSCHODNIA SZKOŁA LETNIA – UNIwersytet Warszawski – STUDIUM EUROPY WSCHODNIEJ
PAŁAC POTOCKICH, KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE 26/28; PL 00-927 WARSZAWA
TEL. 22 55 22 555, FAX 22 55 22 222
E-MAIL: WSL.STUDIUM@UW.EDU.PL; WWW.STUDIUM.UW.EDU.PL

WIADOMOŚCI

POLSKA ROZPOCZYNA PREZYDENTURĘ OBWE

Od 1 stycznia 2022 roku Polska przejmuje coroczną prezydenturę Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

– Polska przejmuje prezydenturę OBWE w czasie, gdy państwa uczestniczące stają przed wieloma wyzwaniami dla pokoju i bezpieczeństwa. Prawdziwy dialog między nimi musi opierać się na zasadach prawa międzynarodowego i silnym zaangażowaniu w istniejące instrumenty OBWE. Naszą ambicją jest, aby OBWE funkcjonowała jak najsprawniej – powiedział Zbigniew Rau, minister spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Głównym celem polskiej prezydencji będą działania zmierzające do rozwiązywania konfliktów regionalnych i zamrożonych poprzez wspieranie struktur OBWE. Intencją Polski jest pełnienie roli uczciwego mediatora i mediatora pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi stronami. Organizacja funkcjonuje dzięki konsensusie państw uczestniczących.

Minister Zbigniew Rau oficjalnie zainauguruje prezydenturę i podkreśli jej priorytety na posiedzeniu Stałej Rady OBWE w Wiedniu 13 stycznia 2022 r. Polska będzie współpracować w ramach tzw. trójcy OBWE z poprzednimi i późniejszymi prezydencjami – odpowiednio Szwecją i Macedonią Północną. Rada Ministerialna OBWE odbędzie się w Konódnym Con w grudniu 2022 r.

POLONIA ÎNCEPE PREȘEDINȚIA ÎN OSCE

De la 1 ianuarie 2022, Polonia preia președinția anuală a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa.

– Polonia preia președinția OSCE într-un moment în care statele participante se confruntă cu provocări multiple pentru pace și securitate. Un dialog real între ele trebuie să se bazeze pe principiile dreptului internațional și pe un angajament puternic față de instrumentele existente ale OSCE. Ambiția noastră este ca OSCE să funcționeze cât mai eficient posibil, a declarat Zbigniew Rau, Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Polone.

Scopul principal al Președinției poloneze va fi activitățile care vizează reglementarea conflictelor regionale și înghețate prin sprijinirea structurilor OSCE. Intenția Poloniei este de a acționa ca un intermediar și mediator onest între toate părțile interesate. Organizația funcționează prin consensul statelor participante.

Ministrul Zbigniew Rau va inaugura oficial președinția și va sublinia prioritățile acesteia la reuniunea Consiliului Permanent al OSCE de la Viena din 13 ianuarie 2022. Polonia va colabora în cadrul așa numitei troici a OSCE cu președințiile anterioare și ulterioare – Suedia și, respectiv, Macedonia de Nord. Consiliul Ministerial al OSCE va avea loc la Łódź în decembrie 2022.

w numerze:

- Wiadomości 3
- Temat z okładki: Spotkania oplatkowe w ośrodkach polonijnych Tyraspolu, Grigorówki, Głodian, Kiszyniowa, Słobody-Raszków 4
- Wiadomości:
 - Spotkanie ze św. Mikołajem w Głodianach 9
 - Dni polskie w Sorokach. Część sportowa 10
 - Dni polskie w Sorokach. O naszej historii mowa 12
- Tradycje znane i te zapomniane: Kto przynosi prezenty na gwiazdkę? 13
- Czas zatrzymanej: Jedna fotografia i jeden wiersz 14
- Wiadomości: Białostockie Spotkania Laureatów Konkursu Recytatorskiego „KRESY 2021” 16
- Savoir-vivre 17
- Fotorelacja: Konkursowe EKOchoinki i szopki betlejemskie 18
- Czytamy książki 20
- Uczymy się polskiego 21
- Klub Mądrych Sówki 22
- Zakochaj się w Polsce: Zamek w Bolkowie 22

Zdjęcie na okładce autorstwa Mirosława Horyna: *Gloria Madan gra na skrzypcach (z cyklu „Oplatki w Kiszyniowie”)*

W środku nasz dodatek - **AFISZ polsko-moldawski** nr 1/2022

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2021

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”.

Koniec roku 2021 i styczeń 2022 w środowiskach polonijnych Mołdawii obfitował w wiele wspaniałych uroczystości: odbyły się spotkania ze Świętym Mikołajem, ubieranie choinek, Jasełka oraz uroczystości wigilijne. Oto kronika spotkań opłatkowych.

TYRASPOL, TOWARZYSTWO KULTURY POLSKIEJ „JASNA GÓRA”

W Centrum Kultury Polskiej w Tyraspolu odbyło się spotkanie opłatkowe „jasnogórców”. Uroczystość otworzyła prezes organizacji Natalia Siniawska, życząc wszystkim obecnym zdrowych i spokojnych Świąt, spędzonych w rodzinnej atmosferze oraz pomyślności w Nowym Roku.

Dzieci i młodzież zaśpiewały kolędy. W świątecznym nastroju wszyscy składali sobie życzenia, dzieląc się opłatkiem.

GRIGORÓWKA, Koło Polskich Rodzin

Wigilijne spotkanie członków Koła Polskich Rodzin w Grigorówce odbyło się w polskiej świątyni. Podczas wspólnego posiłku nie zabrakło noworocznych życzeń oraz snucia planów na przyszły rok. Przewodnicząca Koła Antonina Gradinar wyraziła radość z kultywowanych w Kole od lat spotkań wigilijnych.

Na zakończenie najmłodsi członkowie Koła zostali obdarowani świątecznymi upominkami, które ufundowała Ambasada RP w Kiszyniowie. – Bardzo dziękujemy organizatorom za wspólny czas – mówili Polonusi.

Koło Polskich Rodzin w Grigorówce od 2007 roku funkcjonuje jako filia Stowarzyszenia „Dom Polski” w Bielcach

KISZYNIÓW, STOWARZYSZENIE „POLSKA WIOSNA W MOŁDAWII”

W grudniu 2021 r. zebrali się na spotkaniu opłatkowym w Kiszyniowie przyjaciele Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii”. Na spotkanie przybył Ambasad RP w Kiszyniowie Bartłomiej Zdaniuk z małżonką Aleksandrą Nica-Zdaniuk.

Prezes Stowarzyszenia Oksana Bondarczuk, witając przybyłych, podkreśliła szczególną więź, jaka łączy wszystkich Rodaków w okresie bożonarodzeniowym.

Zaproszonych gości wprowadził w świąteczną atmosferę występ dzieci i młodzieży, wykonujących polskie kolędy. Członkowie Stowarzyszenia nie zapomnieli również o potrzebujących, przygotowując rękodzieła i piękne kartki świąteczne na Kiermasz Charytatywny.

GŁODIANY, STOWARZYSZENIE „STYRCZAŃSKIE DZWONECZKI”

W świetlicy Stowarzyszenia „Styrczańskie Dzwoneczki”, w uroczystej atmosferze, przy wigilijnym stole, z kolędami w tle i świąteczną choinką odbyło się spotkanie opłatkowe. Prezes Stowarzyszenia Lilia Górka podkreśliła wyjątkowy charakter nadchodzących Świąt i podziękowała wszystkim za współpracę.

Życzenia błogosławionych oraz rodzinnych Świąt Bożego Narodzenia skierował do zebranych ks. Stanisław Obreja.

Na zakończenie wszyscy podzielili się opłatkiem oraz poczęstowali przygotowanymi na Wigilię potrawami. Po wieczery wigilijnej na dzieci czekała niespodzianka. Pod stołem, w pachnącym sianie były schowane cukierki, jabłka i mandarynki – każdy starał się znaleźć jak najwięcej tych łakoci. Ta tradycja zachowała się w rodzinach Polaków mieszkających w Mołdawii od dawnych czasów.

SŁOBODA-RASZKÓW, TOWARZYSTWO KULTURY POLSKIEJ „MAŁA OJCZYZNA”

Co w tych Świątach najważniejsze – spokój, radość, miłość
i błogość w chwilach, gdy jesteśmy razem i nikt się nie spieszy...

Spotkanie ze św. Mikołajem w Głodianach

Niespodziewani goście odwiedzili dzieci ze Stowarzyszenia
„Styrczańskie Dzwoneczki” w grudniu 2021 roku.
Spotkanie pod noworoczną choinką
odbyło się w Domu Kultury w Głodianach.

Święty Mikołaj przyszedł z workiem pełnym prezentów, towarzyszyła mu Śnieżynka. Nie byli to jedyni goście w tym dniu, gdyż po św. Mikołaju do dzieci zawiątała Baba Jaga, wzbudzając u tych najmłodszych pewien lęk, ale i zaciekawienie. Baba Jaga była w tym dniu przyjaźnie nastawiona do wszystkich i chociaż trzymała w ręku drewniany kij, nie zamierzała go użyć. W rolę Baby Jagi wcieliła się Lilia Górska, prezes Stowarzyszenia „Styrczańskie Dzwoneczki”.

Dzieci chętnie uczestniczyły w grach i konkursach. Baba Jaga na dobre rozkręciła zabawę, a dzieci wraz z rodzicami jeszcze długo cieszyły się z tego spotkania. Na koniec św. Mikołaj rozdał wszystkim grzecznym dzieciom prezenty.

Ala Klimowicz

Dni Polskie w Sorokach: Część sportowa

W grudniu 2021 roku na sali gimnastycznej szkoły podstawowej w Sorokach rozegrany został towarzyski mecz piłki nożnej pomiędzy członkami Klubu „Olimpik” i uczniami szkoły, w tym polskiego pochodzenia. Tego typu mecze uczą zdrowej rywalizacji na zasadach fair play.

Treningi piłkarskie przynoszą maluchom szereg korzyści – wpływają na zdrowie, podnoszą samoocenę i uczą radzenia sobie z trudnościami.

Spotkaniu, przebiegającemu w przyjaznej atmosferze, towarzyszyły wielkie emocje. Zawodnicy drużyn walczyli z ogromną energią i zaangażowaniem. Mecz był zacięty i wyrównany, a najważniejszy był nie wynik, tylko doskonała zabawa.

Pomysłodawcą inicjatywy był Związek Polaków w Sorokach, który w ramach Dni Polskiej Kultury 2021 zorganizował również Dzień Sportu.

Puchary i dyplomy ufundowane przez Związek Polaków w Sorokach powędrowały do drużyn, a najlepszy gracz meczu, którego wyeliminowali trenerzy, dostał w nagrodę plecak. Na dzieci czekały również słodkie prezenty i... niespodzianka – nowe stroje

piłkarskie ufundowane przez Roberta Bernackiego z Kielc.

– Dziękujemy Związkowi Polaków w Sorokach i Pani Prezes Rodice Młyńskiej oraz sponsorowi z Kielc Panu Robertowi Bernackiemu za pomoc rzeczową. Wierzymy, że okazana przez Państwa przyjazna dłoń będzie nas wspierać w dalszej pracy podejmowanej dla dobra dzieci – powiedział kierownik Klubu „Olimpik” Radu Kilas.

– Na Dzień Sportu zaprosiliśmy dzieci z naszego Stowarzyszenia, także te, które do tej pory nie miały styczności z piłką nożną oraz Klubem „Olimpik” – zaznaczyła prezes Związku Polaków w Sorokach Rodika Młyńska. – Piłka nożna jest polskim sportem narodowym, towarzyszyła Polakom „od zawsze” i w najważniejszych momentach historycznych. O tym opowiadaliśmy młodym sportowcom po meczu – powiedziała Redakcji „Jutrzenki” Pani Prezes.

Stefan Ladrzyk

■ Państwo Rodika i Włodzimierz Młyński przekazują koszulki dla Klubu Piłki Nożnej „Olimpik” w Sorokach

FUTBOL jest najstarszą grą zespołową w Polsce rozgrywaną do dnia dzisiejszego. A wszystko zaczęło się w 1894 roku, kiedy to we Lwowie został rozegrany pierwszy oficjalny mecz na ziemiach polskich. Wówczas zmierzyły się ze sobą Sokół Kraków i Sokół Lwów. Co ciekawe, mecz trwał jedynie... 6 minut! Po tym czasie Włodzimierz Chomicz zdobył bramkę dla Lwowian i rozgrywki zostały przerwane.

Dni Polskie w Sorokach: O naszej historii mowa

W Sorokach, gdzie mieszka ponad 70 rodzin polskiego pochodzenia, pod koniec 2021 r. obchodzono Dzień Historii Polski. Z tej okazji zorganizowano lekcję historii dla Polonusów, którą prowadził Honorowy Członek Związku Polaków w Sorokach Nicolae Bulat. W spotkaniu wziął również udział Ambasador RP w Republice Mołdawii Bartłomiej Zdaniuk.

■ Kustosze twierdzy w Sorokach Nicolae Bulat

Jednym z najczęściej odwiedzanych miast Mołdawii są Soroki. Płynący po wschodniej stronie Dniestr wygląda tu wyjątkowo pięknie. Miasto jest ośrodkiem niezmiennie ważnym dla wszystkich obywateli, a jego najcenniejszy zabytek stanowi kamienna twierdza będąca symbolem kraju.

Z twierdzą nierozdzielnie wiąże się osoba Nicolae Bulata, od kilkudziesięciu lat opiekującego się zabytkiem. Orowadza turystów po twierdzy, a także prowadzi badania naukowe i wykopaliska archeologiczne.

Nicolae Bulat, wybitny znawca historii twierdzy w Sorokach, a zarazem świetny narrator, wygłosił podczas spotkania wykład o polsko-mołdawskiej historii. Uczniowie

mieli możliwość dowiedzenia się wielu ciekawych rzeczy o Janie III Sobieskim, Władysławie Jagiello czy Janie Olbrachcie.

Po wykładzie młodzież ucząca się języka polskiego recytowała wiersze znanych polskich poetów.

– Chcielibyśmy głębiej poznać nasze korzenie, poznać naszą historię, skąd się wywodzimy, dlatego organizujemy takie przedsięwzięcia – powiedziała Rodika Młyńska, przewodnicząca Związku Polaków w Sorokach. – Projekt „Dni Kultury Polskiej”, w ramach którego odbywa się to nasze spotkanie z historią, został sfinansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu „Polonia i Polacy za granicą 2021” poprzez Fundację

Pomoc Polakom na Wschodzie – dodała Pani Prezes.

– Przychodzimy ze wsparciem finansowym, ale wszystko zależy od aktywności organizacji polonijnych, których w Republice Mołdawii jest 27, a ta w Sorokach jest jedną z najbardziej aktywnych – podkreślił Bartłomiej Zdaniuk, Ambasador RP w Republice Mołdawii.

Polska od lat wspiera rozwój polskiej kultury i tradycji w różnych miastach Republiki Mołdawii, w tym w Sorokach. Przy Związku Polaków działa zespół „Stokrotka”, a w tym roku po raz pierwszy odprawiono nabożeństwo katolickie.

Julia Kuryłowa

źródło zdjęć: TVR Moldova

KTO PRZYNOSI PREZENTY NA GWIAZDKĘ?

W grudniu 2021 roku odbyło się kolejne spotkanie Koła Młodych Dziennikarzy w Głodanach, tematem którego były Mikołajki i Święta Bożego Narodzenia w Polsce. Młodzież najbardziej zaciekała, kto tak naprawdę przynosi prezenty polskim dzieciom. Na podstawie zdobytej wiedzy członkowie Koła przygotowali tę infografikę.

ŚWIĘTY MIKOŁAJ

Osoba Świętego Mikołaja jest najbardziej popularna w Polsce. Święty Mikołaj z założenia do grzecznych osób przychodzi 2 razy – 6 grudnia ze słodyczami i z drobnym upominkiem oraz w Wigilię Bożego Narodzenia z nieco większym prezentem, który można znaleźć pod choinką.

GWIAZDOR

Gwiazdor jest drugą, obok Świętego Mikołaja, najbardziej popularną osobą, która przynosi prezenty na Święta Bożego Narodzenia. Gwiazdora można spotkać przede wszystkim w zachodniej i północno-zachodniej części Polski, a mianowicie: nad morzem, na Kujawach, w Wielkopolsce, w województwie lubuskim. Gwiazdor z orszaku kołędników odwiedza mieszkańców tych regionów w Wigilię, by wręczyć im prezenty.

ANIOŁEK

Aniołek rozdaje prezenty w województwie małopolskim. W związku z tym można go spotkać w Krakowie i innych miejscowościach regionu.

GWIAZDKA

Na Dolnym Śląsku i Opolszczyźnie za prezenty na Święta jest odpowiedzialna Gwiazdka. Podobnie, jak w przypadku Gwiazdora i Mikołaja, pojawia się tu w Wigilię Bożego Narodzenia.

DZIECIĄTKO

Na prezenty od Dzieciątka zawsze liczą w Wigilię mieszkańcy Śląska. Ta postać jest również szczególnie popularna w Czechach.

DZIADEK MRÓZ

W niektórych regionach można również spotkać Dziadka Mroza, który hojnie obdarzy każdego świątecznym prezentem. Można go spotkać przede wszystkim w regionie Puszczy Białowieskiej.

A kto przynosi prezenty dzieciom w Mołdawii? **Moș Crăciun** (Dziadek Boże Narodzenie), jednak w dużej mierze pozostaje odpowiedzialny za świąteczne prezenty i Dziadek Mróz.

Jedna fotografia i jeden wiersz

O fotografie și o poezie

Od półtora roku, z powodu pandemii Covid 19, więcej czasu spędzamy w domach. Czytamy, piszemy, porządkujemy dokumenty. Właśnie tak natrafiłem na ciekawą fotografię i wiersz napisany przez mego ojca Rostisława Polipczuka, urodzonego w Bielcach w Besarabii.

Czarno-białe zdjęcie wykonane zostało w latach 80. ubiegłego wieku (miałem wówczas klasyczną, ręczną „Praktikę” z NRD i bardzo lubiłem nią fotografować). Przedstawia ono mego ojca na cmentarzu prawosławnym monastynu Cernica, niedaleko Bukaresztu. Ojciec stoi przy grobie zasłużonego działacza ruchu narodowego Mołdawian, opowiadających się za zjednoczeniem Besarabii z Rumunią – Pana Halippa (1883-1979)¹.

Na nagrobku dobrze widoczny jest napis: „PAN. HALIPPA Vice-președinte al Sfatului Țării 27 martie 1918” (PAN. HALIPPA – Wiceprezes Rady Kraju – 27 marca 1918)².

Mój ojciec bardzo cenił Pana Halippa za patriotyczną postawę, za unionistyczne przekonania, ale również za bycie przeciwnikiem bolszewizmu. Zawsze podkreślał też on postawę innego posła do besarabskiej Rady Kraju, Feliksa Dudkiewicza (1872-1932), który jako przedstawiciel Polaków żyjących w regionie głosował za przyłączeniem Besarabii do Rumunii.

Ojciec był z pochodzenia Ukraińcem o polsko-rumuńskich korzeniach. Był antybolszewikiem i gorącym zwolennikiem zjednoczenia Besarabii z Rumunią. Ponadto Rostisław Polipczuk po trzech latach studiów w Szkole Marynarki Wojennej w Konstancy zrezygnował z nauki, ponieważ koledzy drwili z niego, nazywając „Bolszewicule”, a kadra oficerska naśmiewała się z jego wymowy z rosyjskim akcentem. W młodości był on utalentowanym poetą. Niestety nigdy nie opublikował swoich wierszy.

Robię to teraz ja, jego syn, wierząc, że choć trochę uda mi się przybliżyć osobistość ojca. Złączam więc jego poezję – mocno prorumuńską:

„Eu sunt copil iubit al țării mele” / „Jestem kochanym dzieckiem mego kraju”. W 1970 r. pokazałem ojcu nieco poprawioną przeze mnie wersję, a on ją zaakceptował.

Mam nadzieję, że przedstawiona tu fotografia i wiersz pomogą w podtrzymaniu rodzinnych korzeni, splecionych z polskością, Bielcami i Besarabią. Może artykuł ten zachęci czytelników do przejrzania rodzinnych archiwów. Na pewno uda się Wam znaleźć wiele ciekawych rzeczy!

Bogdan Polipczuk, Bukareszt
2 stycznia 2022 roku

¹ Wiele lat myślałem, że „Pan Halippa” to po prostu „Domnul Halippa” po polsku. Jednak tak nie jest. „Pan” to skrót od imienia „Pantelimon”. Prawie wszyscy zwracali się do niego per „Pan Halippa” i w tej formie przeszedł do historii.

² Wydarzenia z 27 marca 1918 r. były przełomowe dla Mołdawii. Rada Kraju, do której weszły też reprezentanci mniejszości narodowych, zamieszkujących Besarabię, przegłosowała projekt przyłączenia Besarabii do Rumunii.

*Inspirat de versurile tatălui meu
Rostislav Polipciuc (1912-1995)*

EU SUNT COPIL IUBIT AL ȚĂRII MELE...

Eu sunt copil iubit al țării mele
Și cresc în umbra munților Carpați.
Brazilii, câmpul și Dunărea mi-s frați
Și cerul cu puzderia lui de stele.

Cu drag ascult ce Dunărea-mi șoptește;
Rătăcesc apoi pe Mureșul bătrân,
Iar doina Oltului eu seara o îngân,
Când apa ritmic malul îl izbește.

Îmi pun urechea la pământ; ascult:
Trecutul se deschide ca o carte
Plină de zgomot, de lupte și moarte;
O carte de fapte, mândrie și cult.

Toate-mi dau a legendelor avere:
Râul, sabia, frământata glie,
A românului sufletească tărie
În vremi de lacrimi și durere.

Ram cu ram lovind codrul îmi spune:
„Dă-i patriei tale tot ce-ți cere!
Dă-i bucurie, întreaga ta putere;
Steaua ei nîcîcînd să poat-apune!

Fii demn de toți străbunii tăi,
Ce-au înfruntat ziduri și armate
Pentru-un cuvânt în libertate!
Fii mîndru de toți acei flăcăi!

Să-i cinstești și tu pe-acei eroi
Ce-au înnobilit acest pămînt
Cu fapta, cu sângele lor roșu, sfînt,
Purtînd drapelul pe umeri goi.

Fii și tu la fel cu cei ce s-au jertfit
Dorind ca pe al nostru glob
Să fie pace, omul să nu mai fie rob,
Poporul să cînte liber, izbăvit!”

De aproape doi ani, din cauza pandemiei de coronavirus Covid 19, stăm mai mult pe-acasă. Citim, scriem, facem ordine în documente. Așa am dat peste o fotografie interesantă și o poezie a tatălui meu, Rostislav Polipciuc, născut în orașul Bălți din Basarabia.

Fotografia alb-negru datează din anii '80 ai secolului trecut (când îmi plăcea mult să fac poze cu aparatul meu „Praktica”, din RDG, clasic și manual). În fotografie este tatăl meu, aflându-se la cimitirul ortodox al mănăstirii Cernica, nu departe de București. Stă lângă mormântul unui distins activist al mișcării naționale a moldovenilor, cu mari merite în reunirea Basarabiei cu România – Pan Halippa (1883-1979)¹.

Inscripția de pe monumentul funerar este foarte vizibilă: „PAN HALIPPA Vice-președinte al Sfatului Țării 27 martie 1918”².

Tatăl meu îl aprecia foarte mult pe Pan Halippa pentru atitudinea lui patriotică, pentru poziția lui unionistă, dar și pentru că a fost un adversar al bolșevismului. El mai amintea adesea și de atitudinea unui alt membru al Sfatului Țării, Felix Dudkiewicz (1872-1932), care, reprezentând polonezii din regiune, a votat pentru unirea Basarabiei cu România.

Tata era ucrainean cu rădăcini românești și poloneze. A fost antibolșevic și un adept înflăcărat al reunirii Basarabiei cu România. Mai mult de atât, după trei ani de Școală de Marină Militară la Constanța, Rostislav Polipciuc a abandonat studiile, deoarece colegii săi își băteau joc de el, numindu-l „Bolșevicule”, iar cadrele ofițerești râdeau de el, pentru că vorbea cu accent rusesc. În tinerețe, a fost și un poet talentat. Din nefericire, nu și-a publicat niciodată versurile.

O fac acum eu, fiul lui, sperînd că astfel pot să-mi aduc contribuția la reliefa personalității sale. Anexez la acest text poezia sa – pronunțată pro-românească – *Eu sunt copil iubit al țării mele*. În 1970, i-am arătat tatălui meu această versiune, puțin stilizată de mine, iar el a acceptat-o.

Sper că atât fotografia prezentată aici, cât și poezia vor contribui la menținerea rădăcinilor de familie, împletite cu polonitatea, cu Bălțiul și Basarabia. Poate că acest articol îi va încuraja pe cititori să caute în arhivele familiei lor. Cu siguranță veți găsi multe lucruri interesante!

Bogdan Polipciuc, București
2 ianuarie 2022

¹ Mulți ani am crezut că „Pan Halippa” înseamnă pur și simplu „Domnul Halippa” în polonă. Însă nu este așa. „Pan” este o abreviere de la prenumele Pantelimon. Dar aproape toți i se adresau cu „Pan Halippa”, așa încât în această formă a rămas în istorie.

² Evenimentele din 27 martie 1918 au fost decisive pentru Moldova. Sfatul Țării, format și din reprezentanți ai minorităților naționale din Basarabia, a votat proiectul unirii Basarabiei cu România.

Białostockie Spotkania Laureatów 30. Konkursu Recytatorskiego im. Adama Mickiewicza „KRESY 2021”

To wydarzenie jest już tradycją. W grudniu 2021 roku odbył się 30. Konkurs Recytatorski im. Adama Mickiewicza dla Polaków z Zagranicy „Kresy”. W finałach wzięło udział 30 finalistów z ośmiu krajów: Białorusi, Kazachstanu, Litwy, Łotwy, Mołdawii, Rosji, Rumunii i Ukrainy. Konkurs organizuje podlaski oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

Ze względu na pandemię tygodniowe finały, podobnie jak w roku 2020, odbyły się online. Także koncert laureatów, podczas którego ogłoszono wyniki tegorocznego konkursu, odbył się online. By zachować tradycję, koncert – w formie nagranych filmów – odtworzony został ze sceny Białostockiego Teatru Lalek.

– Jury zauważa niezwykłość wydarzenia artystycznego, jakim już od 30 lat jest konkurs „Kresy”. Świadomy dobór repertuaru i dojrzałość wypowiedzi artystycznych świadczą o wysokich umiejętnościach recytatorów i ich instruktorów oraz o dużym szacunku do polskiego słowa – mówił przed ogłoszeniem wyników jeden z jurorów Piotr Damulewicz.

W ocenie jurorów najlepiej w przesłuchaniach konkursowych wypadł Hubert Niewierowicz z Litwy, który zdobył Grand Prix tegorocznych „Kresów”. Pierwszą nagrodę jury przyznało Emilowi Wołkowickiemu z Litwy. Drugą nagrodę zdobyli wspólnie Mateusz Pomierańcew z Białorusi i Olga Ozolina z Ukrainy, zaś trzecią równorzędnie troje recytatorów: Milena Kaczurka z Mołdawii, Bartosz Urbanowicz z Litwy i Małgorzata Semenek z Łotwy.

Kiedy konkurs powstawał, jedną z jego idei była popularyzacja wśród Polonii twórczości Adama Mickiewicza, dlatego przyznawana jest nagroda za najlepszą interpretację jego utworów. W tym roku otrzymała ją Irena Szolpan z Ukrainy. Przyznano też kilkanaście wyróżnień I i II stopnia.

W tym roku, mimo że „Kresy” odbywały się online, organizatorzy starali się zachować jego tradycyjny przebieg. Finaliści wzięli udział w warsztatach, spektaklach, odbyła się też Kresowa Wigilia. Same przesłuchania konkursowe też miały nieco inną formułę – jury oceniało przesłane nagrania.

źródło: www.radio.bialystok.pl

MILENA KACZURKA, laureatka 30. Konkursu Recytatorskiego im. Adama Mickiewicza „KRESY 2021”:

– Urodziłam się w słonecznej Mołdawii, w Bielskach. Jestem uczennicą klasy maturalnej. Od samego dzieciństwa moje życie jest związane z Domem Polskim i ze sceną, dlatego bardzo uwielbiam poezję, teatr i recytowanie wierszy. Już 10 lat biorę udział w konkursie „Kresy” i w tym czasie mam dużo sukcesów. W przyszłości chcę rozwijać i kształcić swoje zdolności artystyczne.

„Kresy” są jedynym konkursem recytatorskim organizowanym dla środowisk polonijnych. Po raz pierwszy konkurs został zorganizowany w 1991 roku. Eliminacje do konkursu odbywają się w poszczególnych krajach w kilku kategoriach wiekowych, a na finały zapraszani są najlepsi recytatorzy z najstarszej grupy.

PO PROSTU POLSKI. МАЛЕНЬКАЯ ПРОБЛЕМА БОЛЬШОЙ БУКВЫ

Первый случай непривычного использования прописной буквы, о котором учебники польского для иностранцев сообщают нам уже во втором или третьем уроке, – это национальности и названия жителей государств, например, **Polacy** (поляки), **Australijczyk** (австралиец), **Francuzka** (француженка). Прописная буква используется как в единственном числе (**Duńczyk** – датчанин, **Dunka** – датчанка), так и во множественном (**Duńczycy** – датчане). Любопытно, что прописная буква в польском

нужна для названия жителей не только стран, но и континентов (**Europejczycy** – европейцы) и даже планет – **Ziemianin** (землянин), **Marsjanin** (марсианин).

При этом, конечно, житель Польши может считать себя не только поляком (**Polak**), но и использовать наименование локальной этнической группы, например, **Kaszub** (кашуб) или **Ślązak** (силезец). По этому же принципу следует писать и слова, обозначающие народы, племена и их совокупности – **Słowianie** (славяне), **Aztekowie** (ацтеки), **Scytowie** (скифы), **Indianie** (индейцы).

Для обозначения жителей региона тоже используется прописная буква – **Wielkopolanin** (великополянин), **Mazowszanin** (мазовшанин) или, например, **Gaskończyk** (гасконец), как в случае д'Артаньяна. А вот названия жителей городов пишутся, как и в русском, со строчной – **warszawianin** (варшавянин) или **tokijczyk** (токиец).

ЧЕЛОВЕК С БОЛЬШОЙ БУКВЫ

Написание местоимений с прописной буквы в корреспонденции, пожалуй, не вызывает удивления, ведь мы и по-русски пишем в письмах «Вы, Вас, Ваших». Однако поляки ушли в этом смысле намного дальше.

Вежливые обращения на «Вы» – **Pan, Pani, Państwo** пишутся с прописной буквы. Также в письмах близким людям принято использовать обращения в звательном падеже и писать их следует с прописной буквы – **Dziadku** (Дедушка), **Mamo** (Мама), **Siostro** (Сестра).

Как ни удивительно, при неформальном общении работает то же правило – **Ty** (ты) пи-

шется с прописной буквы, даже, например, в СМС-сообщении к другу, знакомому или коллеге. Естественным образом с прописной пишутся также формы этого слова, например, **Ciebie** (тебя), **Twojego** (твоего) и т. д.

– **Dziękuję za Twoją pomoc.**
– **Spasibo za twoją pomoc.**
– **Zadzwoń do Ciebie jutro.**
– **Я позвоню тебе завтра.**

По тому же принципу – с прописной – мы пишем **Wy** (вы), когда обращаемся к группе людей, с которыми по отдельности мы на «ты» (в противном случае следовало бы писать **Państwo**). И, конечно же, с прописной буквы пишем все формы этого слова – **Was** (вас), **Waszych** (ваших) и т. д.

– **Aniu i Marku, dziękujemy za Waszą gościnność.**

– **Аня и Марек, спасибо за Ваше гостеприимство.**

Кроме того, иногда с прописной буквы в письмах и объявлениях пишется обозначение коллективного адресата (разумеется, в звательном падеже), например, **Drogi Czytelniku** (дорогой читатель), **Drogi Kliencie** (дорогой клиент) и даже **Drogi Zespole** (дорогой коллектив, т. е. коллеги). В письме может быть, например, просьба передать привет отцу адресата, уважение к которому также выражено заглавной буквой: **pozdrow Ojca**.

źródło: novayapolsha.pl

CIEKAWOSTKI

Kolor roku 2022. Instytut Pantone wybrał kolor 2022 roku, ma nazwę **PANTONE 17-3938 Very Peri** (odcień niebieskiego). Oficjalna nazwa koloru – odcień niebieskiego mocno wpadający w fiolet (choć nam się wydaje, że to liliowy). Zaprezentowaliśmy go też na okładce naszego czasopisma, rozpoczynającego ten rok.

EKOchoinka i szopki betlejemskie – konkursy plastyczne dla dzieci w Słobodzie-Raszków

Uczniowie ze szkoły w Słobodzie-Raszków wzięli udział w konkursie na najlepszą EKOchoinkę. Zadanie było bardzo proste i przyjemne – wystarczyło przygotować świąteczne drzewko udekorowane ozdobami wykonanymi z materiałów ekologicznych.

Dzieci z Towarzystwa Kultury Polskiej „Mała Ojczyzna” w Słobodzie-Raszków za pomocą rodziców wykonały piękne szopki betlejemskie, które są nieodzownym elementem Świąt Bożego Narodzenia. Następnie zamieściły zdjęcia swoich prac w sieciach społecznościowych.

SZOPKA BOŻONARODZENIOWA – makieta lub diorama przedstawiająca wyobrażenie miejsca narodzin Jezusa Chrystusa (stajni, jaskini lub groty). Sceny obrazują moment przybycia pasterzy lub Trzech Mędrców. W każdej szopce znajduje się przedstawienie Świętej Rodziny (mały Jezus, Maria oraz Józef). Najczęściej elementem szopki polskiej są także postaci Trzech Mędrców, pasterzy, a także bydło i owce, Gwiazda Betlejemka, anioły. Szopki są bardzo mocno zakorzenione w polskiej tradycji. Często można je spotkać w domach prywatnych.

Redakcja „Jutrzenki” składa serdeczne podziękowania Bibliotece Narodowej w Warszawie za przekazanie dla dzieci i młodzieży dubletów książek. Dzięki życzliwości i ofiarności pracowników BN, w szczególności Pani Doroty Maciejuk, ośrodki polonijne w Republice Mołdawii wzbogaciły swój księgozbiór o wiele cennych pozycji, dając dzieciom większą możliwość wyboru odpowiedniej literatury.

Książki dla dzieci i młodzieży z Biblioteki Narodowej regularnie trafiają do Mołdawii od 2014 roku. Dostają je w celu podtrzymania języka polskiego przede wszystkim organizacje polonijne, w których są prowadzone zajęcia języka polskiego. Polskie książki otrzymują również młodzi uczestnicy różnych konkursów ogłaszanych przez redakcję „Jutrzenki” i – tradycyjnie już – Konkursu Recytatorskiego im. Adama Mickiewicza „Kresy”, odbywającego się w Domu Polskim w Bielicach.

Redakcja

Na zdjęciach: Lilia Górską, prezes Stowarzyszenia „Styrzańskie Dzwoneczki” w Głodianach wręcza nagrody książkowe ufundowane przez Bibliotekę Narodową w Warszawie uczestnikom konkursu fotograficznego „Moje ukochane zwierzątko domowe”, który był ogłoszony w 2021 roku.

Jutrzenka 1/2022

UCZYMY SIĘ POLSKIEGO

ĆWICZENIE / УПРАЖНЕНИЕ		Proszę uzupełnić tabelkę: Заполните таблицу:			
	denerwować się	martwić się	smuć się	gniewać się	cieszyć się
ja			smucę się		
ty					
on / ono				gniewa się	
ona		martwi się			
my					
wy					cieszą się
oni	denerwują się				
one					

Śród 14 dzieci, które nadesłały prawidłowe odpowiedzi na zagadki Mądrej Sówki w 2021 roku, rozlosowano album komiksów „Kocioł Falaise” z serii „Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939-1944” oraz puzzle edukacyjne ze słynnym Dywizjonem 303. Nagrodę ufundowaną przez Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie otrzymał Wadim Górski jr z Bielic. Gratulujemy!

ROZWIĄZANIE ZAGADEK 2021

- nr 1-2/2021:

nr 3/2021:

nr 5/2021:

nr 7/2021:

nr 9/2021:

nr 11/2021:
1. Bałwan. 2. Снеговик. 3. Omul de zăpadă.

1. Zając. 2. Заяц. 3. Ієрпашул. 4. Kret. 5. Крот. 6. Talpă.

1. Zając. 2. Kukułka. 3. Jeź. 4. Łoś. 5. Lis. 6. Wiewiórka.

1. Lokomotywa. 2. Samochód. 3. Samolot. 4. Motocykl. 5. Traktor. 6. Helikopter.

1. Kot. 2. Rybka. 3. Akwarium.

1. Ślimak. 2. Улитка. 3. Melcul.

Zachęcamy do udziału w konkursie Mądrej Sówki!

Redakcja

Jutrzenka 1/2022

Zagadki - kolorowanki

1. Jakiek to są płatki:
nie gubią ich kwiatki,
nie owsiane, nie mydlane,
dla nart dobre i dla sanek.
2. Звездочка, кружась, сверкает,
А в ладошке быстро тает.
Стала капелькой в руке,
Как слезинка на щеке.
3. Mic, ușor, purtat de vânt,
Cade, cade la pământ,
Tine cald ca un vesmant.

Odpowiedzi na zagadki prosimy wysyłać na e-mail: redakcja.jutrzenka@gmail.com lub przekazać przez nauczyciela języka polskiego. Nie zapomnij podać swoje imię, nazwisko i wiek.

Adres do korespondencji:

Jutrzenka
skr. poczt. 983
MD-3101 Bălți
MOLDOVA

e-mail:

redakcja.jutrzenka@gmail.com

Nasza strona w internecie:

www.jutrzenka.md

Redaktor naczelna
Helena Usowa

Zespół redakcyjny:

Wanda Burek
Elena Dudari
Ala Klimowicz
Stefan Ladryk
Zofia Nieczaj
Lucyna Otwinowska
Anna Plutecka
Elena Pumnea
Tatiana Zalewska

Współpraca:

Natalia Barwicka
Anna Dubiel
Ruslan Misak
Alexandra Niculeac
Nataliia Pityn

Redaktor strony internetowej

Małgorzata Kuryłowa

Druk:

Tipografia din Bălți

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów, także odmowy publikacji bez podania przyczyny. Nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń. Poglądy i opinie zawarte w artykułach mogą być niezgodne ze stanowiskiem redakcji.

ISSN 1857-324X

9 771857 324007

ZAKOCHAJ SIĘ W POLSCE

Zamek w Bolkowie

Zamek Bolków to zamek wyżynny, znajdujący się w mieście Bolków, w województwie dolnośląskim. Budowla wzniesiona została na Zamkowym Wzgórzu, które z jednej strony ma łagodny stok, a z drugiej ostre, strome urwisko. W pobliżu wzgórza przepływa rzeka Nysa Szalona. Zamek wybudowany został w latach 1277-1293. W kolejnych latach odbyły się również przebudowy.

Pierwsze wzmianki o zamku pochodzą z 1277 roku, kiedy to książę legnicki Bolesław II Łysy postanowił wznieść na wzgórzu zamek. W tym czasie powstają budynki mieszkalne, mury obronne oraz jedyna w Polsce wieża dziobowa (okrąg przechodzący od strony południowo-zachodniej w kąt ostry). W kolejnych wiekach zamek był rozbudowywany.

Za czasów Bolka II zamek pełnił rolę skarbcza, który został potem przeniesiony do Pragi. Na początku XVI wieku zamek został przekazany wrocławskiemu biskupowi, który miał mieć zamek w swoim władaniu dożywotnio. Za jego sprawą, pod kierownictwem lombardzkiego architekta, dokonano rozbudowy i przebudowy zamku w renesansowym stylu, a także wzmocniono obronność zamku. W XVII wieku zamek zajęły wojska szwedzkie. Następne, drobne przebudowy dokonane zostały przez cystersów, a później zamek zaczął popadać w ruinę.

Te ruiny wciąż są atrakcyjne, głównie ze względu na usytuowane w obiekcie muzeum zawierające różne rodzaje średniowiecznej broni oraz przedmioty należące do książąt i XVIII-wieczne mapy.

Poza tym na zamku ma również swoją siedzibę Bractwo Rycerskie Zamku Bolków założone w 1995 roku, którego działalność polega głównie na organizacji turniejów rycerskich. Oprócz tego, na zamku organizowane są cykliczne imprezy, takie jak **Castle Party**, czyli odbywający się w wakacje festiwal muzyki gotyckiej, a także odbywający się we wrześniu **Festiwal Podróżników Trzy Żywioty**. Inne imprezy to m. in. **Turniej Rajców** czy **Dni Średniowiecznej kultury śląsko-łużyckiej**.

Jak to z zamkami bywa, również Bolków owiany jest legendami i jedna z nich – tajemniczy tunel między zamkiem Bolków a pobliskim zamkiem Świny.

legenda

Podobno w podziemiach zamku w Bolkowie biegnie tajemniczy tunel prowadzący do Świny. Przejście zostało zilustrowane na wyemitowanym w 1923 roku jednomarkowym niemieckim Notgeldzie - banknocie kryzysowym. Natomiast młodzież bółowska wystawiała sztuki teatralne o przejściu i kochankach z niego korzystających. Jaka jest prawda? To niestety nie jest wiadome, bo nawet jeśli istnieją te podziemia, nie są dostępne dla gości odwiedzających zamek.

opracowała Elena Dudari

Zamek
w Bolkowie –
średniowieczna
gotycka
twierdza

BYĆ POLAKIEM

Międzynarodowy Konkurs
XIII edycja 2021/2022

Mieszkasz poza Polską
Twoje serce jest w Polsce

Zapraszamy
dzieci i młodzież od 6 do 22 lat
oraz nauczycieli polonijnych

- ✓ czekamy na prace konkursowe do 20 marca 2022 r.
- ✓ ogłosimy wyniki 15 czerwca 2022 r.
- ✓ zapraszamy na Galę 2 sierpnia 2022 r.
- ✓ planujemy wiele nagród, jedną z nich jest wycieczka po Polsce

Regulamin i zasady Konkursu
www.bycpolakiem.pl

Organizator Konkursu